

KOD KORKUSU BİTİYOR MU?



Burcu BİLİR

Son yıllarda vergi dairesi başkanlıkları tarafından, vergi kayıp ve kaçacağını veya haksız yere vergi iadesinin alınmasını önlemek amacıyla yürütülen “Kod Uygulaması” amacı itibarıyla son derece haklı bir uygulama olmakla birlikte, işleyiş açısından birtakım sorunları beraberinde getirdi.

Kod uygulaması çerçevesinde, sahte belge düzenleyen, kullanan ve bu mükelleflerle ticaret yapan mükellefler vergi kaçırmış kabul ediliyor ve kara listeye (koda) alınıyordu.

Yasal bir düzenleme olmadan, idari bir tasarrufla yürütülen bu uygulama sonucu, Türkiye genelinde binlerce şirket haksız yere kara listeye alındı.

Uygulama, birçok şirketin korkulu rüyası haline geldi. Yasal yollara başvuran şirketleri, ancak yerel mahkemeler ve Danıştay’ın aldığı kararlar kurtardı.

Kısaca, kod uygulaması özellikle 2009’un son aylarında önemli vergi gündemlerinden biri oldu. Uygulama, kamuoyunda sıkça tartışıldı ve bunun üzerine Maliye Bakanlığı’ndan 2010’un ilk günlerinde yeni bir açıklama geldi.

Maliye Bakanlığı, iş dünyasında büyük sıkıntı yaratan “Kod Sistemi”nin kaldırıldığını, yerine “KDV İadesi Risk Analizi Projesi”nin getirildiğini kamuoyuna duyurdu.

Bilgisayar teknolojilerinin etkin olarak kullanılacağı yeni sistemin en önemli amacı;

- Vergi dairelerinin kırtasiyecilikten ve formalitelerden kurtarılması,
- İade işlemlerine hız kazandırılması,
- KDV iade işlemleri açısından asgari bir standart getirilmesi ve
- Uygulama birliğinin sağlanması



olarak belirlendi.

Yeni sistemin en fazla kullanılacağı alan ise, ihracatçıların en çok mağdur olduğu konu olan KDV iadeleri.

Eski sistemde en çok eleştirilen hususlardan biri, vergi iade sürecinin uzun sürmesi idi. Yeni uygulamada vergi iadesi incelemesi, ilgili vergi dairesi tarafından değil sistem tarafından yapılacaktır.

Buna göre, Katma Değer Vergisi iade talepleri ile ilgili olarak vergi dairelerince şu anda VEDOP (Vergi Daireleri Otomasyon Projesi) üzerinden manuel olarak yapılan ve oldukça uzun zaman alan kontroller, yeni uygulama sayesinde elektronik ortamda yapılacak ve mükelleflerin elektronik ortamda gönderecekleri belgeler esas alınarak özet bir rapor halinde vergi dairesinin kullanımına sunulacaktır.

Yeni sistemde; mükelleflerin KDV idelerine esas teşkil eden belgeleri elden teslim etmesine gerek kalmayacak, bu belgeler İnternet Vergi Dairesi üzerinden Gelir İdaresi Başkanlığı sistemine aktarılacaktır. Böylece, mükellefler bir takım bürokratik işlemlerle uğraşmak zorunda kalmayacaklar.

Bu durum vergi daireleri için de birtakım avantajlar sağlayacaktır. Vergi iadesi talep eden mükellefin eksik ve olumsuz yönleri vergi dairesinin ekranına gelecektir. Vergi dairesi, bu mükelleften ya eksikliklerini tamamlamasını isteyecek ya da mükellefi doğrudan inceleme elemanlarına sevkedecektir.



Eski sistemde, bir memur tarafından ortalama 10 günde yapılan işlemler, yeni sistemde anında yapılacak, vergisel ödevlerini yasalara uygun olarak yerine getiren mükellefler idelerini en kısa sürede alabilecekler.

Böylece vergi iadesi değerlendirmeleri 1 gecede tamamlanabilecek, iade de 2-3 gün içerisinde yapılabilecektir. Bu uygulama ile, vergi dairelerinin üzerindeki KDV idelerinden kaynaklanan ağır iş yükü önemli ölçüde hafifletilmiş olacaktır, işgücü ve zaman tasarrufu sağlanacaktır.

Diğer bir yönden bakıldığında, KDV iade sürecinin hızlanması yurtdışı piyasalarda ihracatçının rekabet gücünü de artıracaktır.

Eski sistemin eleştirilen yönlerinden biri de koda alınma süreci ile ilgili idi. Sahte ya da muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge (SMİYB) düzenleyerek kullananların yanı sıra bu belgeleri bilmeden kullanan ya da onlardan mal alan dürüst mükellefler de koda alınabiliyordu. Koda girmek kolay fakat çıkması oldukça zordu.

Yeni sistemde herkes risk kapsamında değerlendirilmeyecek, sorunlu mükellefler tek tek tespit edilecek, riskli mükelleflere spesifik inceleme söz konusu olacaktır. Bu incelemede; şirketin bankacılık sisteminden, vergi borcu bulunup bulunmadığına, faturalarına dair derin bir tarama yapılacaktır. Temiz çıkarsa 'Kod listesine' alınmayacaktır.

Herhangi bir problem tespit edildiğinde, problem otomatik olarak vergi dairesine bildirilecektir. Uygulama çerçevesinde sahte fatura düzenleyen, kullanan ve bunlarla bağlantısı olan kişi ve kuruluşlar için merkezde bir kütük oluşturulacaktır.

Sahte fatura kütüğü, Türkiye'nin en ücra köşesindeki işlemlerde bile devreye girecek. Bu sayede iade sürecinde sahte fatura düzenleyen veya kullanan mükelleflerin hızlı bir şekilde tespit edilmesi mümkün hale gelecek. Bu da yapılacak denetimlerin etkinliğini ve verimliliğini artıracak.

Yeni sistem sahte ya da muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge ile mücadeleyi daha da güçlendirecek, mevcut sistem tedarikçilerin sunduğu faturaların en fazla 2 kademe aşağısına inebilirken, yeni sistem 16 katman aşağıya inebilecektir. Başka bir deyişle, tedarikçinin tedarikçisine kadar ulaşılacaktır.

Kod sisteminin eleştirildiği diğer bir nokta da, ülke çapında bir uygulama birliği sağlanamamış olması, yani iller arasında uygulama farklılıkları olduğu yönünde idi. Yeni sisteme göre; bütün KDV iade talepleri Bilgi İşlem Merkezi'ne iletilip buradaki bilgisayar programı amacıyla değerlendirileceğinden ülke çapında uygulama birliği oluşturulacaktır.

Yeni sistem ile birlikte sağlanan işgücü ve zaman tasarrufu, gelir idaresi ve vergi dairelerine kayıt dışıyla mücadeleye ayrılacaktır artı zaman kazandıracaktır.

Bu kapsamda, tüm mükelleflere dönük sahtecilik kriterleri oluşturulacaktır. Aynı şekilde gelir ve kurumlar vergisi ile diğer vergisel işlemlerde de sahte fatura kütük bilgilerinden yararlanılacaktır.



Yeni sistemde kısa süre faaliyet gösterip, sonra ortadan kaybolan şirketler de yakından izlenebilecektir.

Ayrıca, nakit ekonominin sınırlandırılması amacıyla kart kullanımı vergi teşvikleriyle desteklenecek. Trafik cezası, gelir vergisi, gibi kamu gelirlerinin kartla tahsil edilmesi özendirilecektir. Kayıt dışılığın yaygın olduğu sektörlerde kart kullanımını teşvik amacıyla, indirimli vergi ve harç uygulamalarına başlanacaktır.

Yeni dönemde vergi sistemindeki 'gri nokta'lar azalacaktır. Gelir İdaresi'nin caydırıcılığı artacaktır. Yeni sistem, vergi kaçırıcılar veya vergiden kaçınanlar için tüm açık kapıları kapatacaktır.

Son yıllarda vergi alanında uygulamaya konulan düzenlemelerin elektronik ortamda gerçekleştirilebilir olması vergi dairesine giden mükellef sayısını iki yılda yüzde 62 oranında azaltmıştır. Son günlerde açıklanan ve yukarıda bahsi geçen uygulamalar da hem mükelleflere hem vergi dairelerine zamandan tasarruf sağlayacaktır.

Sonuç olarak; KDV iadesi risk analizi projesi, kazandıracak zaman tasarrufunun yanı sıra;

- KDV iade sürecinin hızlanması,
- Denetimde etkinlik ve verimliliğin artması,



- Riskli mükelleflere özel spesifik incelemelerin yapılması ve
- Ülke çapında bir uygulama birliğinin oluşturulması gibi

önemli avantajlar getirecek bir projedir.

Sistem, 24 Şubat'ta verilecek beyannamelerle işlemeye başlayacaktır.

Yapılan açıklamalar çerçevesinde, yeni sistemin mevcut birçok sorunu çözeceği ve bir reform niteliğinde olduğu görülmekte, ancak uygulama aşamasında ne gibi sorunları beraberinde getirebileceği bilinmemektedir.

KDV iadesi yönünden, yapılan düzenlemeler genelde olumlu gözükmeyle birlikte, kod uygulamasındaki diğer sorunların nasıl çözüleceği, KDV iadesi dışında koda girenlerle ilgili ne gibi düzenlemeler yapılacağı konularında net bir açıklama yapılmamıştır.

Sistemin mükellefleri birçok kritere göre değerlendireceği göz önüne alındığında, bu kriterlerin çok net ortaya konulması gerektiği, riskli gruba girenlerin ne zaman bu kapsamdan çıkarılacağı, puanı düşük olanların KDV iadelerini ne zaman alacakları gibi soruların net bir şekilde cevaplanması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Mevcut sistemin, kod uygulaması kadar katı olmayacağı ve kod uygulamasının getirdiği birçok aksaklığı ortadan kaldıracığı belirtilmekle birlikte; yeni sistemin de denetim açısından mevcut uygulamalara göre oldukça sıkı olacağı açıktır.